

Kliimaministeeriumile, Vabariigi Valitsusele, Riigikogule, erakondade esimeestele, Riigikontrollile ja õiguskantslerile

AVALIK PÖÖRDUMINE

Tuulehoo preemia: riik ei tohi luua kohalikule omavalitsusele rahalist motivatsiooni tuulepargi lubamiseks

MTÜ Kinnisvara Kaitseks kutsub üles loobuma tuulehoo preemia kehtestamisest kavandatud kujul.

Kohalikule omavalitsusele makstava toetuse sidumine tuuleparki võimaldava planeeringu kehtestamise ja ehituslubade andmise eest loob kohalikule omavalitsusele (KOV) otsese huvi jõuda arendust lubava tulemuseni. Meie hinnangul ei ole selline poliitilise eesmärgi elluviimise viis õigusriigile kohane.

Kodu ja looduse hoidmine on avalik huvi

President Ülle Madise rõhutas 12. oktoobri 2026 ametisseastumise kõnes inimeste väärtust, Eesti looduse hoidmist ning võimude lahusust ja tasakaalustatust. Need põhimõtted peavad kajastuma ka riigi igapäevastes otsustes.

Eesti väärtus on siinsete inimeste kõrval meie looduses: metsades, puhtas õhus, elurikkuses ja võimaluses elada rahulikus kodukeskkonnas. Neid väärtusi tuleb arvestada ka energiapoliitika kujundamisel.

Meie ühing lähtub põhimõttest, et keskkonnakaitse, omandiõiguse austamine, hea haldus ja säästev ruumiline areng täiendavad üksteist.

Meie poole on pöördunud tuuleparkide pärast muret tundvad koduomanikud, kohalikud kogukonnad ja keskkonnaühendused. Nende küsimused puudutavad tervist, omandit, loodust ja kodukoha tulevikku. Meie kogemuse järgi jäävad elanike sisulised vastuväited menetlustes liiga sageli vastuseta või piirdub vastus märkusega „teadmiseks võetud“. Kaasamise sisulist mõju näitab see, kas põhjendatud vastuväide saab lahendust muuta.

Toetus sõltub tuulepargi arendust lubavast otsusest

5. oktoobri 2026 määruse eelnõu „Tuuleenergia edendamise toetuse taotlemise tingimused ja kord“ järgi arvestatakse toetust 70 000 eurot planeeringus ette nähtud tuuliku kohta ning lisatoetust 12 000 eurot ehitusloa saanud vähemalt neljamegavatise tuuliku megavati kohta. Ühe KOV toetus võib ulatuda kokku 5 miljoni euron. Raha kasutatakse investeeringuteks, kuid selle taotlemise õigus ja suurus sõltuvad tuulearendust lubavatest otsustest.

KOV peab tasakaalustatult kaaluma arendaja, elanike ja keskkonna huve.

Antud juhul loob riik samale KOV-le võimaluse saada planeeringu kehtestamisel olulist investeeringutoetust. See kallutab kaalukaasi arendaja kasuks.

Ministri volituse piirangud, poliitiline otsus ja avalikkuse kaasamine

Eelnõu tegemise käigus on otsitud erinevaid õiguslikke aluseid, mis lubaks ministril määrust välja anda. Eelnõu on täiendatud viitega atmosfääriõhu kaitse seaduse (AÕKS) §-le 161, mis annab raamistiku enampakkumistulu kasutamiseks kliima- ja energiaeesmärkide saavutamiseks. Meie hinnangul ei anna AÕKS § 161 ega ka riigieelarve seaduse § 50 ministrile õigust luua KOV-le preemiat konkreetse planeerimis- või loaotsuse tegemise eest.

Kliimaministeerium kinnitas 31. märtsi 2026 vastuskirjas nr 21-6/26/29-4, et tuulehoo preemia poliitiline otsus oli juba vastu võetud, kuigi puudusid lõplikud tingimused ja vajalikud kooskõlastused. Valitsus ei tohiks oma poliitilise eesmärgi nimel suruda läbi õigusakti, jättes rahva põhjendatud vastuseisu tähelepanuta.

Pärnu linn on seletuskirjale lisatud kooskõlastustabelis väljendanud vastuseisu kavandatud skeemile just toetuse sidumise tõttu ruumilise planeerimise ja ehitusõiguslike otsustega. Põhja-Pärnumaa vald hoiatab planeeringute ja keskkonnamõju hindamise kvaliteedi halvenemise ning planeerimisautonoomiasse sekkumise eest.

Tuulepargi arendaja Evecon OÜ kirjeldab seevastu, kuidas meede on juba aidanud tekitada huvi planeeringute kehtestamise ja ehituslubade väljastamise vastu. See näitab, et meetme rahaline motiveeriv mõju ei ole üksnes oletus.

Pärnu linn on juhtinud tähelepanu Århusi konventsioonile, mille järgi peaks riik tagama avalikkuse osalemise keskkonda mõjutavate määruste kujundamises ajal, mil valikud on veel tegemisel. Meile teadaolevalt ei ole kaasatud kohalikke kogukondi.

Riik peab tagama usaldusväärse otsustuskeskkonna. Elanike võimalus otsuseid hiljem kohtus vaidlustada ei asenda kohustust ennetada otsuste kallutatust. Loodusele ja elukeskkonnale tekitatud kahju heastamine võib olla keeruline või võimatu.

Lisaks hõlmab eelnõu alates 2025. aastast kehtestatud planeeringuid. Kui ka ehitusload on juba antud, jääb selgusetuks, millist tegevust toetus tõhustab. Juba lõpetatud menetlusi ei saa tagantjärele kiirendada.

Meie ettepanekud:

1. Jätta määrus kavandatud kujul kehtestamata ning kujundada rahastus viisil, mis ei seo KOV investeeringutoetust tuuleparkide arendust lubava planeerimis- või loaotsusega.
2. Palume õiguskantsleril hinnata skeemi kooskõla kohaliku - autonoomia ja õigusriigi põhimõtetega ning riigikontrolöril hinnata, kas avaliku raha kasutamine kohalike omavalitsuste planeerimisotsuste rahaliseks motiveerimiseks on põhjendatud ja otstarbekas.
3. Põhjendada avalikult, kuidas määrus vastab AÕKS § 161 volitusele. Kui olemasolev seadus sellist skeemi ei võimalda, tuleb vajalikku seadusemuudatust arutada Riigikogus.
4. Kaasata tuuleparkide teemalisse õigusloomesse tuuleparkide mõjualade elanikud, kohalikud ühendused, keskkonnaorganisatsioonid (sh MTÜ Kinnisvara Kaitseks).

5. Palume Riigikogul mitte toetada tuulehoo preemia rahastamist riigieelarve kinnitamisel enne ülaltoodud küsimuste sisulist lahendamist.

Lõpetuseks esitame ministrile ja valitsusele kolm küsimust:

- 1) Olete ametivandes lubanud jääda ustavaks põhiseaduslikule korrale ja pühendada oma jõu Eesti rahva heaolu kindlustamisele. Kuidas sobib selle lubadusega KOV-le raha pakkumine just tuulepargile „jah“ ütlemise eest?
- 2) Kas inimeste arvamus loeb ka valimiste vahel? Kas ka siis, kui nad teie plaanidega ei nõustu?
- 3) Kes vastutab, kui teie ametiaeg lõpeb, aga otsuste tagajärjed jäävad inimeste ja looduse kanda aastakümneteks?

Palume igale küsimusele konkreetset ja selget vastust. Üldine jutt taastuenergia vajalikkusest ei vasta neile küsimustele.

Teie vastused puudutavad ka lähenevaid valimisi. Kodanikel on õigus teada, kuidas valitsejad nende kodu, loodust ja arvamusi väärtustavad.

Tiia Raudmägi
MTÜ Kinnisvara Kaitseks esindaja
Jurist

/allkirjastatud digitaalselt/